

Bidrar til misoppfatning

Kirsten Rasmussen

Kompetansesenter for sikkerhets,- fengsels- og rettspsykiatri, Avdeling Brøset, St. Olavs hospital
Psykologisk institutt, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
mons.bendixen@svt.ntnu.no

Bjørkly og Grøndahls fremstilling gir et uriktig bilde av hva den norske utilregnelighetsregelen innebærer.

UTILREGNELIGHET

Stål Bjørkly og Pål Grøndahl har i *Psykologtidsskriftets* marsnummer en vitenskapelig artikkel om psykose og vold og om forskningens mulige relevans for utredning av tilregnelighet. Artikkelen gir en oppdatert oversikt over forskningen omkring sammenhenger mellom psykotiske lidelser og vold. Oppdatering av kunnskap er alltid nyttig, selv om de siste 15–20 års mer eller mindre systematiske kursing i voldsrisikovurderinger nok har ført til at mange som jobber i psykisk helsevern, og spesielt innenfor rettspsykiatri, har ganske god kjennskap til relevante risikofaktorer, også viktigheten av dynamiske risikofaktorer. For psykologer utenfor disse spesialområdene vil denne delen av artikkelen være informativ og opplysende.

Artikkelen tar i neste omgang til orde for å ha større fokus på en fenomenologisk utredning av de psykotiske symptomenes effekt på motiv og intensjon for voldelige handlinger. Som artikkelforfatterne selv nevner, så etterspørres ikke motiv og intensjon i utredninger av tilregnelighet i norsk rettspsykiatri. Derimot er det svært relevant å utrede symptomenes effekt på virkelighetsforankringen, som er det vesentlige poenget for å bedømme om en person var/er psykotisk i rettspsykiatrisk forstand. Det er synd at artikkelen bidrar til å utbre en relativt hyppig misoppfatning om hva den norske utilregnelighetsregelen innebærer. I artikkelen sies følgende: «At tilstedeværelse av en psykoselidelse automatisk gir utilregnelighet i forhold til voldsatferd, kan lett medføre at en overser andre faktorerens innvirkning.» Og litt lenger nede: «Det hele handler om å gå fra en generell diagnostisk forankring til en spesifikk utredning av psykosens innvirkning på handlingen.»

Det medfører ikke riktighet at en psykoselidelse automatisk gir utilregnelighet, og at utilregnelighet begrunnes i en generell diagnostisk forankring. De juridiske begrepene er funksjonelle begreper. Graden av virkelighetsforankring / evne til realistisk oppfatning av sitt forhold til omverdenen er det springende punktet. Symptomene må være av en viss styrke. Dette medfører at for eksempel personer med en godt behandlet schizofreni ikke vil bli vurdert som psykotisk i rettspsykiatrisk forstand. På den annen side forekommer det også andre tilstander enn psykoselidelser, som for eksempel Asperger syndrom og nevrodegenerative lidelser, der realitetsbristen er så stor og funksjonsnivået så lavt at de kan bli bedømt som psykotisk i rettspsykiatrisk forstand.

Jeg skal ikke her gjøre meg til talskvinne for verken det ene eller andre prinsippet, men et utgangspunkt for veivalg bør være en korrekt oppfatning av hva gjeldende prinsipp innebærer.